

Hvorfor samarbejde og hvordan?

- tilbageblik på samspillet
og aktuelle diskurser

Klaus Levinsen
&
Michael Fehsenfeld

NORDEA
FONDEN

FAXE KOMMUNE

SDU

Et tilbageblik på relationen mellem det offentlige og civilsamfundet

Frem til 1930: Bevægelsernes og organisationernes opkomst og udbredelse

- De store politiske, kulturelle og religiøse bevægelser
- Udviklingen af et (klasse-) differentieret forenings- og organisationsliv
- Foreninger håndterer problemer og opgaver, som den offentlige sektor (endnu) ikke er optaget af
- Børnehaver, plejehjem, støtte til handicappede m.m. etableres som civile initiativer, filantropi mm.

Et tilbageblik på relationen mellem det offentlige og civilsamfundet

1930-1980: Udbygningen af velfærdsstaten

Samspillet: Offentlig overtagelse, støtte og parallel opgaveløsning

- Socialreformen 1933: Offentlig social hjælp, sundhedssektor, uddannelse
- Tidligere frivillige initiativer integreres som del af den offentlige sektors drift
- Dannelse af nye socialt orienterede interesseforeninger ifht sundhed og sygdom, børn og ældre (varetager særlige gruppers interesser)
- Dannelse af flere foreninger inden for kultur, fritid og idræt, som får offentlig støtte

Et tilbageblik på relationen mellem det offentlige og civilsamfundet

Efter 1980

- Stigning i antallet af frivillige foreninger, selvejende institutioner og almennyttige fonde

Kultur og fritidsområdet: Støtte og autonomi

- Offentlig støtte: Relativt få og uspecificerede krav til foreninger på kultur og fritidsområdet

Social foreninger: Fra "voice" til "service"

- Mere offentlig styring og kontrol ifht sociale foreninger
- Civilsamfundet på det social område bliver en del af den offentlige politiske dagsorden

Den aktuelle politiske kontekst

Politiske oplæg til styrkelse af samspillet mellem civilsamfundet og det offentlige

- EU-kommissionen: Meddelelse om EU-politikker og frivilligt arbejde: Anerkendelse og fremme af frivillige aktiviteter på tværs af grænserne i EU (2011)
- SRSF-regeringen: "Charter for samspil mellem det offentlige og civilsamfundet" (Regeringen m.fl. 2012-2013)
- Kommunernes Landsforening: "Velfærdsalliancer" (KL 2013)
- VLAK-regeringsgrundlaget: Kap: Tryghed for socialt udsatte og mennesker med handicap (afsnit om frivillig indsats); Kap: Kultur, foreningsliv og medier.
- Udvikling af kommunale frivillighedspolitikker

Politiske diskurser om samspillet

SRSF-regeringen: ”Charter for samspil mellem det offentlige og civilsamfundet” (Regeringen m.fl. 2012-2013):

”Det offentlige bør inddrage organisationerne, foreningerne og de frivillige i alle relevante sammenhænge og spørgsmål”.

EU-kommissionen: Meddelelse om EU-politikker og frivilligt arbejde: Anerkendelse og fremme af frivillige aktiviteter på tværs af grænserne i EU (2011)

”Frivilligt arbejde bidrager til at skabe menneskelig og social kapital. Det har betydning for integration og beskæftigelse og er en nøglefaktor for forbedring af den sociale samhørighed”.

Politiske diskurser om samspillet

Danmarks-kanon

➤ Og den nominerede er:

✓ Foreningsliv & Frivillighed

– *”... fordi de bidrager til at lære om fællesskab, deltagelse, samarbejde, selvstændighed, lighed og oplysning.”*

Overordnet set: Vi har 'Ja-hatten' på!

Frivillighed er først og fremmest italesat som en udpræget positiv værdi:

- Samfunds-, institutions, og individ-niveau.
- Innovation, udvikling, sociale forhold, solidaritet, sammenhængskraft, demokrati etc.
- Frivillighed ses som noget 'rent', autentisk, altruistisk etc.

Kommunalt paradigmeskifte?

- Kommunalpolitikker + kommunalpolitikere
  - ”Ny Virkelighed – Ny velfærd” (Odense):
    - ”...Dermed udviskes skelnen mellem kommune og borgere – vi er sammen om at udvikle og fremtidssikre velfærden.”
  - ”Kommune forfra” (Aarhus):
    - ”Velfærd er ikke en kommunal opgave, Velfærd er vores opgave.”
  - ”Kærlig Kommune” (Aarhus):
    - ’Kærlig Kommune’ er Aarhus Kommunes vision for udviklingen af et velfærdssamfund, hvor borgerne har mere magt og hvor velfærd skabes i fællesskab.

  - ”Kommune 3.0” (Politikere og kommunale ledere)
    - Kommunen er til for borgerne – borgerne skal ”Tage kommunen tilbage”
    - Borgerne er ’eksperter’ i deres eget liv → de er eksistensberettigelsen for det kommunale: ’Borgerne skal tage magten tilbage’

Hvad betyder paradigmeskiftet i forhold til samarbejdet med frivillige?

Forandringer i samspillet mellem kommune og frivillige:

- Kollektiv > < individuel
- Uformel > < formel
- Samarbejdet (fx: Professionalisering, kerneydelser)

Italesættelse af samspillet med frivillige i 'Ny kommune'?

”Så er der det med adskillelsen af frivillighed og medborgerskab. ... fordi **skal vi helt droppe ordet frivillig**, når vi egentlig snakker medborgerskab, for der er stadig noget **magtrelation** i det at have frivillige. Omvendt er der også nogle gode ting ved det, i hvert fald når vi snakker på ydelsesdelen.”

(Kommunal chef, Aarhus Kommune)

”Vi forsøger at tænke over, hvilke ord, vi bruger, når vi kommunikerer. For eksempel undgår vi så vidt muligt at bruge ord som 'kommunen' og 'borgere', fordi det signalerer **'dem-og-os'**”

(Kommunaldirektør, Hedensted Kommune)

”Jeg tror vi står os bedst ved **at sløjfe begrebet frivilligt arbejde**. Frivilligt arbejde ligger indenfor **dem-og-os-traditionen** og søger bare at klistre det frivillige uden på den management-organisation, der har været arketypen hidtil.”

(Kommunaldirektør, Skanderborg Kommune)

Hvilke opgaver skal de frivillige varetage?

- ”....., hvis nu vi definerer det her som kernefeltet, så er det **her felt urørligt for frivillige og civilsamfund (...)**, det er klart, jo tættere man kommer ind mod kerneydelsen, jo mindre sandsynligt er det, at det er der, vi kan bruge frivillige.” (Kommunal leder)
- ”Ja fordi, jeg tænker i virkeligheden, hvis man går hele vejen i sådan en kommune 3.0 optik, så handler det jo ikke om at få civilsamfundet ind i noget som i virkeligheden ikke er det kommunale kerneopgave, men lægger sig ved siden af. **I virkeligheden skal de ind på de kommunale kerneopgaver.** (Kommunal leder)

Sammenfatning

På politisk og administrativt ledelsesplan

- Overordnet positiv diskurs om mere involvering af frivillige
- Forskellige forståelser af relationen mellem civilsamfund og kommune
- 'Udfordringer' i samspillet, tolkes typisk som kommunale dysfunktioner.
- Variation i forståelsen af frivillighed
- Væsentlige temaer
  - Organiseringen af de frivillige
  - Hvilke opgaver skal/kan de frivillige varetage?